Eğitim Teknolojisi

kuram ve uygulama

Kış 2012
Cilt 2
Sayı 1

Winter 2012
Volume 2
Issue 1

Educational Technology

theory and practice

ISSN: 2147 - 1908

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ KURAM VE UYGULAMA / EDUCATIONAL TECHNOLOGY THEORY AND PRACTICE

Cilt 2, Sayı 1, Kış 2012
Volume 2, Number 2, Winter 2012

Genel Yayın Editörü / Editor-in-Chief: **Dr. Halil İbrahim YALIN**
Yardımcı Editör / Co-Editor: **Dr. Tolga GÜYER**

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Publisher Editor: **Dr. Sami ŞAHİN**
Redaksiyon / Redaction: **Dr. Serçin KARATAŞ**
Dizgi / Typographic: **Dr. Sibel SOMYÜREK**
Kapak ve Sayfa Tasarımı / Cover and Page Design: **Dr. Bilal ATASOY**
İletişim / Contact Person: **Dr. Aslıhan KOCAMAN KAROĞLU**

Editör Kurulu / Editorial Board

Dr. Abdullah KUZU
Dr. Akif ERGİN
Dr. Ana Paula CORREIA
Dr. Aytekin İŞMAN
Dr. Buket AKKOYUNLU
Dr. Cem ÇUHADAR
Dr. Deniz DERYAKULU
Dr. Deepak SUBRAMONY
Dr. Eralp H. ALTUN
Dr. Feza ORHAN
Dr. H. Ferhan ODABAŞI
Dr. Hafize KESER
Dr. Halil İbrahim YALIN
Dr. Hyo-Jeong So
Dr. İbrahim GÖKDAŞ
Dr. Kyong Jee (KJ) KIM
Dr. M. Oğuz KUTLU
Dr. M. Yaşar ÖZDEN
Dr. Mehmet GÜROL
Dr. Michael EVANS
Dr. Michael THOMAS
Dr. Özcan Erkan AKGÜN
Dr. Özgen KORKMAZ
Dr. S. Sadi SEFEROĞLU
Dr. Sandie WATERS
Dr. Scott WARREN
Dr. Servet BAYRAM
Dr. Şirin KARADENİZ
Dr. Tolga GÜYER
Dr. Trena PAULUS
Dr. Yasemin GÜLBAHAR GÜVEN
Dr. Yavuz AKPINAR
Dr. Yun-Jo AN

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order.

Hakem Kurulu / Reviewers

Dr. Adile Aşkım KURT
Dr. Akif ERGİN
Dr. Arif ALTUN
Dr. Aytekin İŞMAN
Dr. Buket AKKOYUNLU
Dr. Cem ÇUHADAR
Dr. Deniz DERYAKULU
Dr. Ebru KILIÇ ÇAKMAK
Dr. Eralp H. ALTUN
Dr. Ertan ZEREYAK
Dr. Ertuğrul USTA
Dr. Feza ORHAN
Dr. H. Ferhan ODABAŞI
Dr. Hafize KESER
Dr. Halil İbrahim YALIN
Dr. Hasan ÇAKIR
Dr. Işıl KABAKÇI
Dr. İbrahim GÖKDAŞ
Dr. Levent ÇELİK
Dr. M. Oğuz KUTLU
Dr. M. Yaşar ÖZDEN
Dr. Mehmet GÜROL
Dr. Mehmet Akif OCAK
Dr. Mukaddes ERDEM
Dr. Necmi EŞGİ
Dr. Ömür AKDEMİR
Dr. Özcan Erkan AKGÜN
Dr. Özgen KORKMAZ
Dr. S. Sadi SEFEROĞLU
Dr. Sami ŞAHİN
Dr. Selçuk ÖZDEMİR
Dr. Semiral ÖNCÜ
Dr. Serçin KARATAŞ
Dr. Serpil YALÇINALP
Dr. Servet BAYRAM
Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Dr. Şafak BAYIR
Dr. Şirin KARADENİZ
Dr. Tolga GÜYER
Dr. Yasemin GÜLBAHAR GÜVEN
Dr. Yasemin Koçak USLUEL
Dr. Yavuz AKPINAR

* Liste isme göre alfabetik olarak oluşturulmuştur. / List is created in alphabetical order.

İletişim Bilgileri / Contact Information

Web: http://www.etku.org
E-Posta / E-Mail: info@etku.org
Telefon / Phone: +90 (312) 202 83 17
Belgegeçer / Fax: +90 (312) 202 83 87
Adres / Adress: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, L-Blok / 308, 06500 Teknikokullar-ANKARA / TÜRKİYE

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ Kuram ve Uygulama
Cilt:2 Sayı:1 Yıl:2012

ÖĞRENCİ GÖZÜYLE SİBER AYLAKLIK VE NEDENLERİ

Esin Ergün[1], Arif Altun[2]

Özet

İnsanlar interneti çalışma ortamlarında, kişisel işlerinde ve eğitim-öğretim ortamlarında bir araç olarak bilgi paylaşımında, eğitim almada, maliyetleri azaltmada, bilgiye erişimde, iletişim kurmada, banka hesaplarını yönetmede yoğun bir biçimde kullanmaktadırlar. Bu nedenle bilgisayardan sonra internet de okullarda yerini almıştır. Ancak okullardaki bilgisayar laboratuvarlarında internetin öğrencilerin kullanmaya başlamasıyla birlikte öğrencilerin interneti farklı amaçlar için kullanma sorunu ortaya çıkmıştır. Bu durum alan yazında siber aylaklık olarak tanımlanmaktadır. Siber aylaklık, ders saatleri içerisinde, internetin ders ile ilgisi olmayan işler için kullanılma eğilimi ve/veya davranışı olarak belirtilmektedir(Kalaycı, 2010). Bu çalışmada eğitim öğretim ortamlarında internetle birlikte ortaya çıkan siber aylaklık kavramının öğrenci gözüyle nedenlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaçla özel bir üniversitenin Eğitim Fakültesi'nde öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler ve gözlem yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler siber aylaklık yaptıklarını kabul etmişler ancak, siber aylaklık yapmanın kabul edilemeyeceğini belirtmişlerdir. Bu durumun nedenlerini belirten öğrenci görüşlerinin 5 tema(motivasyon, derse hedeflenme, öğretmen, ortam ve zaman) altında toplandığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: siber aylaklık, internet, bilgisayar laboratuvarı

[1]Araştırma Görevlisi, Esin ERGÜN, Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü ABD, ekalayci@baskent.edu.tr
[2] Prof. Dr. Arif ALTUN, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü ABD, altunar@hacettepe.edu.tr

THE STUDENT'S PERSPECTIVE OF CYBERLOAFING AND ITS CAUSES

Abstract

The Internet is being used both in workplace and educational settings extensively with the aim of providing significant opportunities to communicate, to conduct research, to manage bank accounts, to share information, to reduce expense costs, etc. Consequently, the internet has taken its place in schools after computers. However, with the use of the Internet in educational settings, certain inappropriate behaviors emerge. The act of using the Internet for non-educational purposes by the students during the course hours is defined as cyberloafing (Kalaycı, 2010). The purpose of this study is to reveal the causes of cyberloafing from students' perspective. For this purpose, a qualitative case study was designed. Semi-structured interviews and observations were the main sources of data collection process. As a result of the study, students conceded doing cyberloafing, but they stated that it's not an acceptable behavior. The proposed causes by the students for cyberloafing can be described in five themes: motivational, goal settings, teacher, environment and time related.

Keywords: cyberloafing, internet, computer laboratory

Geniş Özet

Eğitim-öğretim ortamlarında kullanılan internet, öğrencilere yaşam boyu öğrenme becerilerinin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin ihtiyacı olan bilgiyi sağlamada yardımcı olacak bir araç olan internet, onların bilgiye ulaşmaları için sorumluluk almalarını da sağlayabilmektedir (Akkoyunlu, 2002). Buna bağlı olarak Brubaker (2006), internetin eğitim ortamlarında kullanılmasıyla birlikte bazı sorunların ortaya çıktığını söylemektedir. Yaptığı araştırmada sınıflara yerleştirilen, internet erişimi olan bilgisayara ya da kablosuz ağdan bağlanan dizüstü bilgisayara sahip öğrencilerin ders süresinde, öğretmenin haberi olmadan internet üzerinden başka etkinliklerle uğraştığını belirtmektedir. Bu davranışları gösteren öğrencilerin ileriki zamanlarda iş ve sosyal yaşamlarında, interneti aşırı derecede kullanmaları, öğrenciler üzerinde problemli internet kullanımı sorunlarına yol açabileceği belirtilmektedir (Young, 1998). Alan yazın da bu durum ilk olarak işyerlerinde çalışan elemanlar için belirtilmiş ve siber aylaklık kavramı ortaya konulmuştur.

Siber aylaklığı tanımlayan araştırmalara baktığımızda, Blanchard ve Henle (2008), siber aylaklığı işyerinde, iş dışı amaçlar için e-posta ve Internet kullanılması olarak; Lim (2002), çalışanların iş saatleri sırasında işyerindeki internet erişimini kendi iradeleri ile kişisel amaçları için kullanmaları olarak; Ugrin, Pearson ve Odom (2008) ise internette verimsiz zaman harcama olarak tanımlamıştır. Oysaki internetin okulların bilgisayar laboratuvarlarına girmesiyle işyerlerinde meydana gelen bu siber aylaklık davranışlarının, öğrenciler tarafından, özellikle iyi tanımlanmamış bilgisayar laboratuvar derslerinde de gösterildiği gözlemlenmektedir (Brubaker, 2006). Nitekim Kalaycı(2010), yaptığı çalışmasında öğrencilerin bilgisayar laboratuvarlarında göstermiş oldukları siber aylaklık davranışlarını ortaya koymuştur. Bu araştırma ise öğrenci gözünden siber aylaklık yapma nedenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla Eğitim Fakültesi öğrencileri ile bir durum çalışması planlanmıştır. Araştırma grubu 4 erkek ve 6 kadından oluşan 10 öğrenci ile görüşmeler yapılmış, bilgisayar laboratuvarında bir ders gözlemlenmiştir. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılmış ve HYPERRESEARCH 2.8.3 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Yapılan araştırmada öğrenciler siber aylaklık yaptıklarını kabul etmiş, ancak bu durumun kabul edilebilir bir durum olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler bu durum için derse motive olamadıklarında, dersin sıkıcı gelmesi durumunda, akıllarına takılan bir soru olduğunda, arkadaşlarını internette takılıyor olduğunu gördüklerinde, dersi sevmediklerinde, derste başarılı olamayacaklarını düşündüklerinde, dersin öğretmenini sevmediklerinde, dersin kendilerine bir yarar getirmeyeceğini ve bir den fazla işi aynı anda yapabildiklerini düşündüklerinde, konuyu bildiklerinde, ders kitaplarından konuyu öğrenebileceklerini düşündüklerinde, derse konsantre olamadıklarında, görev için verilen sürenin ders dışına uzatılması gibi nedenleri belirtmektedirler. Araştırma sonucunda ise bu duruma neden olan faktörlerin 5 tema altında toplanabileceğine karar verilmiştir: Motivasyon, Çevre, Ders Öğretmeni, Derse Hedeflenme, Zaman.

Laboratuvarlarında eğitim-öğretim ortamlarında birer sınıf olarak rol almakta, ancak bir sınıf ortamı gibi bir düzene sahip olmadığından ve etkinlikleri yapmaları gereken bilgisayarların da internete bağlı olmasından dolayı, öğrencilerin internet ortamlarında

kendilerine verilen görevlerin dışında başka şeylerle uğraşmalarını engellemek güçleşmektedir. Öğretmen laboratuvarda ne kadar farklı önlem alırsa alsın, öğrencileri siber aylaklık yapmaktan vazgeçirmek zor bir iştir. Chen (2002), sınıfta geçen bir ders ortamında öğrencilerin dersi dinlemesi, not tutması gibi durumlar içerirken, bir laboratuvar ortamında öğrenci bilgisayar üzerinde görevleri gerçekleştirebilmek için bilgiyi takip etmede bireyin etkin rol alması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin siber aylaklık yapma durumlarını en aza indirebilecek önlemlerin alınması gerekmektedir.

Giriş

Bilgisayar ve İnternet hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. İnternet sayısız ihtiyacı karşılamak için yaygın kullanılan bir araç olmuştur. Kişisel işlerde, çalışma ortamlarında ve eğitim-öğretim ortamlarında internetin farklı amaçlarla kullanımı söz konusudur. Çalışma ortamlarında, üretim zamanını kısaltmada, maliyetlerin düşürülmesinde, ürün pazarlamasında ve verimliliğin artırılmasında kullanılmaktadır. Ancak, işyerlerinde kullanılan internetin, iş amacından çok kişisel işler için kullanılması, işlerin verimliliğini olumsuz etkilemekte; bu durum alan yazında problemli internet kullanımı olarak adlandırılmaktadır (Garrett ve Danziger, 2008). Eğitim-öğretim ortamlarında ise internet, öğrencilere yaşam boyu öğrenme becerilerinin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin ihtiyacı olan bilgiyi sağlamada yardımcı olacak bir araç olan internetin, onların bilgiye ulaşmaları için sorumluluk almalarını da sağlayabileceği belirtilmektedir(Akkoyunlu, 2002). Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu bünyesindeki okullarda bilgisayar laboratuvarları kurmakta ve uygulama derslerini bu laboratuvarlarda vermektedirler. Nitekim Kavak, Aydın ve Akbaba-Altun (2007), yeni yapılandırılan öğretmen yetiştirme programında bu durum göz önünde bulundurularak, öğretmen yetiştirme programlarında, teorik dersler yanında uygulama derslerine de ağırlık verildiği belirtmektedirler. Örneğin, bir bölümde tüm sınıfların alan derslerine ait bir haftada laboratuvarda ve dersliklerde yapılan ders saatleri yarı yarıyadır. Öğrenciler 24 saat dersliklerde, 24 saat laboratuvarlarda ders görmektedir. Bu oranlara baktığımızda laboratuvar etkinliklerinin öğretim sürecinin %50'lik bir bölümünü oluşturduğu söylenebilir. Laboratuarlarda geçirilen süre, öğrenciye kazandırılmak istenen hedeflere varılması noktasında önem taşımaktadır. Bu laboratuvarlara kurulan internet alt yapısını ile de eğitim-öğretim süreçlerine internet teknolojilerini entegre edilmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim kademesindeki okullardaki bilgisayar laboratuarlarına internet erişimi hızla verilmeye çalışılmaktadır. 2006–2010 Bilgi Toplumu Stratejileri Eylem Planı"nda belirtildiği üzere, Türkiye"de Milli Eğitim Bakanlığı"na bağlı toplam 25.455 BT (Bilişim teknolojileri) laboratuarı olup 2008 Mart ayı verilerine göre bu laboratuarların 27.483"ünün internet erişimi bulunmaktadır. Kampus içerisinde kurulan kablosuz ağ sayesinde öğrenciler diz üstü bilgisayarları ile istedikleri yerde internete girebilme imkânı sağlanmaktadır. Bunun yanında çevrimiçi sınavlar yapılmakta, ders notları internet üzerinden güncellenerek verilebilmektedir.

Siber aylaklık

İnternet çalışma ortamlarında, üretim zamanını kısaltılması, maliyetleri düşürmesi, ürün pazarlamasında verimliliğin artırılmasında kullanmaktadır. Bu sebeple internetin işyerlerinde kullanımına yoğun olarak rastlanmaktadır. Türkiye'de işyerlerinde internet kullanım oranlarına bakıldığında 2009 yılı araştırma sonuçlarına göre 2008 yılında kamu kurum ve kuruluşları ile iletişimde İnterneti kullanma oranı %68,4"tür (TÜİK, 2009). İşyerlerindeki Internet bağlantısını işçilerin işe ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmede kullanımının yanında bilinçli olarak internetin özel amaçlı olarak kullanımı da söz konusu olmaktadır. Çalışma ortamlarında internet bağlantısını işçiler yalnızca işe ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmede kullanmamakta, bilinçli olarak internetin özel amaçlı kullanımı da söz konusu olmaktadır.

İngilizce'de "cyberloafing, cyberslacking" olarak geçen kavram Türkçe'de "siber aylaklık" olarak kullanılmaktadır (Kalaycı, 2010). Alan yazında Siber aylaklık ilk olarak Lim (2002) tarafından tanımlanmıştır. Lim (2002), siber aylaklığı çalışanların iş saatleri sırasında işyerindeki internet erişimini kendi iradeleri ile kişisel amaçları için kullanmaları olarak; Blanchard ve Henle (2008), siber aylaklığı işyerinde, iş dışı amaçlar için e-posta ve Internet kullanılması olarak; Ugrin, Pearson ve Odom (2008) ise kısaca internette verimsiz zaman harcama olarak tanımlamıştır. Siber aylaklık davranışları çevrimiçi eğlence, kitap okuma, seyahat sitelerinde gezinme, çevrimiçi alışveriş yapma, iş arama gibi internet üzerinden yapılan bu davranışlar örgütlerde verim kaybına neden olmaktadır. Bunun yanında bu davranışların yapılması ile işyerlerinin sunucularında işle ilgili olmayan dosyalar nedeniyle sıkışıklıklar meydana gelmektedir (Milles ve diğerleri, 2002, akt, Anandarajan, Devine ve Simmers, 2004).

Siber aylaklığı tanımlayan araştırmalara baktığımızda, ilk olarak iş yerindeki bilgisayarlarda yapılan etkinlikler olarak tanımlanmış olduğu görülmektedir. Ancak, Brubaker (2006), iş yerlerinde yaşanan bu durumun eğitim ortamlarında da yaşandığını belirtmekte ve internetin eğitim ortamlarında kullanılmasıyla birlikte bazı sorunların ortaya çıktığını söylemektedir. Yaptığı araştırmada sınıflara yerleştirilen, internet erişimi olan bilgisayara ya da kablosuz ağdan bağlanan dizüstü bilgisayara sahip öğrencilerin ders süresinde, öğretmenin haberi olmadan internet üzerinden başka etkinliklerle uğraştığını belirtmektedir. McBride, Milligan ve Nichols (2006) hem okullarda öğretmenlik yapıp hem de yüksek lisans yapan bireyler üzerinde yaptıkları araştırmalarında 6 farklı derste verilmiş olan ödevlerin internet üzerinden gönderilme zamanlarının, öğretmenlerin kendi sınıflarında ders saatleri içinde olup olmadığına bakılarak, siber aylaklık yapıp yapmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Her derse katılan bireylerin ortalama %51'i ödevlerini ders saatleri içerisinde gönderdikleri görülmüştür. Kalaycı(2010), işyerleri dışında eğitim ortamlarında da ortaya çıkan bu durumun siber aylaklık olarak nitelendirebileceğini belirtmiş ve yaptığı araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin en sık yaptığı siber aylaklık davranışlarını sırasıyla e-posta kontrolü, haber sitelerini girme, sosyal ağ sitelerini ziyaret etme, tartışma ve sanal toplulukları ziyaret etme, dosya indirme gibi davranışların olduğu gözlemlemiştir.

Young (1998), bu davranışları gösteren öğrencilerin sosyal davranışları, alışkanlıkları ve yetenekleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği, Chang ve Law (2008), ileriki zamanlarda iş ve sosyal yaşamlarında, interneti aşırı derecede kullanmaları, öğrenciler üzerinde problemli internet kullanımı sorunlarına yol açabileceği belirtilmiştir. Bu sebeple eğitim-öğretim ortamlarında var olan internetin öğrenciler tarafından kullanımına yönelik araştırmaların yapılması önem kazanmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Okullarda her ne kadar öğretmenler öğrencilere yapmaları gerekenler hakkında yönergeler veriyor olsalar bile laboratuvarlar ortam gereği bireylerin bağımsız çalıştıkları, öğrenme süreçlerinin kendi kontrolleri altında ve kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu yerlerdir. Chen (2002), sınıfta geçen bir ders ortamı öğrencilerin dersi dinlemesi, not tutması gibi durumlar içerirken, bir laboratuvar ortamında öğrenci bilgisayar üzerinde görevleri gerçekleştirebilmek için bilgiyi takip etmede bireyin etkin rol alması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu sebeple öğrenme-öğretme süreci içindeki öğrencilerin siber aylaklık davranışları yapmasına neden olan unsurların ortaya çıkarılması ve bu davranışların giderilmesine yönelik verilecek çözüm önerilerinin getirilmesi önem arz etmektedir.

Kalaycı (2010), üniversite öğrencilerinin siber aylaklık durumlarını ortaya çıkarabilmek için betimleyici bir analiz yapmış ve öğrencilerin hangi tip sitelerde ne tür işler yaptıklarını incelemiştir. Yapmış olduğu çalışma sonucu üniversite öğrencilerinin sergiledikleri siber

aylaklık davranışlarını niceliksel olarak ortaya koymuştur. Bu araştırmada ise öğrencilerle görüşme ve gözlem yaparak siber aylaklık yapma nedenlerini ortaya çıkarmak için nitel bir çalışma yapılması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Yin (1994), durum çalışmalarında nasıl ve neden sorularının araştırıldığında tercih edildiğini ve bu çalışmalarda araştırmacıların olay üzerinde kontrollerinin çok az olduğunu belirtmektedir. Berg (1998), birtakım insanlar, sosyal olaylar ya da gruplar hakkında sistematik bilgi toplamak ve araştırmacının bu durumların işleyişi ve fonksiyonlarını etkili olarak anlayabilmesini sağlayabilmek için durum çalışmalarının yapıldığını söylemektedir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre durum çalışması yaparken izlenebilecek belli başlı aşamalar şu şekilde sıralanır:

- Araştırma sorularının geliştirilmesi
- Çalışılacak durumun belirlenmesi
- Araştırmaya katılacak bireylerin seçimi
- Verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi
- Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması
- Durum çalışmasının raporlaştırılması

Bu araştırmada öğrencilerin siber aylaklık ortaya koyma nedenlerinin ortaya çıkarılmasına çalışıldığından durum çalışması yapılmıştır. Araştırmanın analiz birimi 2010 yılında özel bir üniversitenin Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 2010 yılında özel bir üniversitenin Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrenciler arasından kolay ulaşılabilir durumu örneklemesi yöntemiyle seçilen 10 öğrenci (4 erkek ve 6 kadın) oluşturmuştur(Tablo 1). Bu öğrenciler, aynı öğretim elemanından farklı dersler almaktadır. Öğrenciler araştırmaya gönüllülük esasına göre katılmışlardır. Kolay ulaşılabilir örneklem yönteminin kullanılmasının nedeni; örneklemin, araştırıcının çevresinde, yakınında bulunan kişiler arasından seçilmesini sağlayan yöntem oluşudur. Örneklem seçiminde ulaşım kolaylığı yönünden veri toplama süresince bilgisayar laboratuarında en az bir ders saati dersi olan ve araştırmacının vermiş olduğu derslerden birini alan öğrenciler kolay ulaşılabilir örnekleme yaklaşımıyla örnekleme alınmıştır. Öğrencilerin yaşları 19 ile 24 yaş arasında değişmektedir.

Tablo 1. Katılımcı bilgileri

Öğrenci	Cinsiyet	Bölüm	Sınıf
S1	Erkek	BÖTE	4
S2	Erkek	BÖTE	4
S3	Kadın	BÖTE	4
S4	Erkek	BÖTE	4
S5	Kadın	MATE	1
S6	Kadın	MATE	1
S7	Erkek	MATE	2
S8	Kadın	TDEÖ	3
S9	Kadın	TDEÖ	3
S10	Kadın	TDEÖ	3

BÖTE: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
TDEÖ: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği
MATE: Ortaöğretim Matematik Öğretmenliği

Veri Toplama Araçları ve Hazırlanması

Araştırma ile ulaşılacak sonuçların daha geniş bir bakış açısı ile değerlendirilebilmesi, araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini önemli ölçüde artıracak olması gibi nedenlerle, durum çalışmalarında mümkün olduğu ölçüde birden fazla veri toplama yöntemi kullanılması önerilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu nedenle araştırma çerçevesinde veriler; görüşme ve gözlemlerle toplanmıştır.

Görüşme

Araştırmanın amaçları doğrultusunda adayların siber aylaklık yapma nedenlerini ortaya koyabilmek için esnek bir soru sorma tekniği olan yarı-yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Bu soru formlarında bulunan sorular uzmanlar tarafından incelendikten sonra bir katılımcı ile pilot olarak uygulandıktan sonra 6 görüşme sorusu sorulmasına karar verilmiştir. Görüşmelerden önce, soruların yapılandırılmasında ve yorumlanmasında bilgisayar laboratuvarında ders işleyen diğer öğretim elemanlarından bilgi alınmış, konu ile ilgili görüşlerine başvurulmuştur.

Sorular teyp kaydı kullanılarak kaydedilmiş, ayrıca araştırıcı alan notları almış, hazırlanmış sorulara verilen cevaplara göre de “ara sorular” görüşme esnasında katılımcılara sorulmuştur. Yarı-yapılandırılmış sorular görüşmelerde algı ve düşüncelerin derinlemesine ortaya çıkmasında yardımcı olacak şekilde hazırlanmıştır.

Gözlem

Bu çalışmada araştırmacı aynı zamanda uygulayıcıdır. Katılımcıların bilgisayar laboratuarında ders saati içerisinde bitirilmesi gereken bir etkinlik varken sergiledikleri davranışlarını ve doğal durumlarını incelemek amacıyla yapılan yapılandırılmamış laboratuar çalışması olarak gözlem yapılmıştır.

Gözlem Bilgisayar ve Öğretim Teknoloji Eğitimi bölümü, Proje Geliştirme dersinde yapılmıştır. Bu bölümün seçilmiş olmasının nedeni bu bölüm öğrencilerinin öğrenim yaşantılarının büyük bir kısmını bilgisayar laboratuvarında geçirmiş olmasıdır. Gözlem bir ders saati boyunca öncesinde görüşme yapılan 2 öğrenci üzerinde odaklanarak yürütülmüştür. Bu iki öğrenci öğretim elemanının yardımı ile derste başarılı bir grafik çizmeyen, aktif rol almayan bir öğrenci, diğerinin ise dersin genelinde başarılı ve aktif olan bir öğrenci olmasından dolayı seçilmesine karar verilmiştir. Gözlem esnasında not tutulurken, öğrencilerin bilgisayar üzerinde yaptığı etkinlikler ve ne ile uğraştığı, verilen etkinliğe yönelik neler yaptığı ve o an ki davranışları dikkate alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada toplanan tüm verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinin kullanılma nedeni olarak; içerik analizinin toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirmesi ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanıyor olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmadaki içerik analizi ham verinin kodlanması ve doküman içeriğindeki ilişkili veriler ile kategorilerin oluşturulmasını kapsamaktadır.

Araştırmada veriler iki aşamada toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlemden elde edilen iki farklı veri kümesi çözümlenmiştir.

Veri analizine geçmeden önce ilk olarak teybe kayıt edilen sesler dinlenilerek yazıya dökülmüş ve alan notları ile karşılaştırılmıştır. Daha sonra metinler incelenerek kodlamalar yapılmıştır. Veri analizi, öğrencilerin görüşme sorularına verdiği cevaplar alt kategorilere ayrılmış ve kodlanmış, daha sonra temalar (başlıklar) oluşturulmuş ve bu temalar özetlenip açıklayıcı (Miles ve Huberman, 1984) bir çerçevede sunulmuştur (Tablo 2). Veriler HyperRESEARCH 2.8.3 programı yardımıyla analiz edilmiştir.

Tablo 2 . Veri kodları tablosu

Tema	Kod	Tanım
Motivasyon	Her iki işi aynı anda yürütebileceğini düşünmek	Derse ilgi duymalarını engelleyen faktörler
	Motivasyon sorunu	
	Psikolojik	
	Ders sıkıcı	
	Aklıma takılan bir şey	
Ortam(Çevre)	Laboratuvar ortamı	Bilgisayar laboratuvarı ve arkadaş çevresi ile ilgili faktörler
	Arkadaşlara özenme	
Ders öğretmeni	Hocayı sevmemesi	Dersin hocası ile ilgili faktörler
	Derste tek yönlü iletişimin olması	
Derse hedeflenme	Derse konsantre, adapte olamama	Bireyin derse yönelik hedeflerini belirlemesinde etkili faktörler
	Dersi sevmemesi	
	Başarılı olamayacağını düşünmek	
	Dersin bana yararı	
	Bana bir şey katıp katmayacağı	

	Bilinen bir konu	
	Ders notlarına güven	
Zaman	Görev için verilen bir süre olmaması	Verilen görevlerin tamamlanma zamanı ile ilgili faktörler

Veri Toplama Araçları ile Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik ve güvenirlik bilimsel araştırmalarda kullanılan önemli iki ölçüttür. Nicel araştırmalarda bu işlemi gerçekleştirmek için belirli yöntemler ve istatistiksel testler mevcuttur. Ancak, araştırmanın geçerlik ve güvenirliğine ilişkin hususlar nitel araştırmalarda farklılık göstermektedir.

Geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız aktarmasıdır (Kirk & Miller, 1986;Yıldırım & Şimşek, 2008). Bir başka ifade ile geçerlik araştırma sonuçlarının doğruluğu ile ilgili bir konudur. İç geçerlik, araştırma sonuçlarına ulaşırken izlenen sürecin çalışılan gerçekliği ya da durumu ortaya çıkarmadaki yeterliği ile ilgilidir. Dış geçerlik, elde edilen sonuçların benzer gruplara ya da ortamlara aktarılabilirliğine ilişkindir. Cho ve Trent (2006), araştırma sonunda elde edilen verilerin katılımcılar ile teyit edilmesinde ve kalın betimlemelerin yapılmasında geçerlik ve güvenirlik sağlanması açısından yarar olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca yapılan görüşmelerden elde edilecek verilerden alıntılar yapılarak kanıtlar ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Bu araştırmada da veri toplama araçları ile çalışmanın geçerliğini ve güvenirliği sağlayabilmek için bazı uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalar Tablo 3 ve Tablo 4'de listelenmiştir.

Tablo 3. Veri toplama araçları için geçerlik ve güvenirlik

	Uygulama
Geçerlik	- Görüşme rehberi bir alan yazın taraması yapıldıktan sonra geliştirildi ve bir doktora öğrencisi ve bir öğretim üyesi tarafından incelendi.
Güvenirlik	- Görüşme rehberi bir alan yazın taraması yapıldıktan sonra geliştirildi. - Görüşme rehberinin güvenirliğini kontrol etmek için pilot uygulama yapıldı. - Pilot uygulamada gönüllülük esas alınarak bir öğrenci ile görüşme yapıldı. - Görüşme rehberlerindeki sorularının çoğunluğunun araştırma sorularına cevap bulunmasını sağlayacak nitelikte olduğu belirlendi.

Tablo 4. Çalışma için geçerlik ve güvenirlik

	Kriter	**Uygulama**
İç Geçerlik	Çeşitleme	- Görüşmelerin ve toplanan verilerin sınıflandırılmasını doğrulamada gözlem yapılmış, ayrıca alan yazın taraması ile desteklenmeye çalışılmıştır.
	Akran Kontrolü	- Toplanan veriler alanda uzman bir kişi tarafından

		kontrol edildi.
Dış Geçerlik	Araştırma grubu	- Kullanılan örnekleme tekniği ve katılımcıların seçimi için belirlenen kriter "çalışma grubu" başlığı altında verildi.
	Geniş Açıklama	- Metodolojinin tam tanımı "Yöntem" bölümünde verildi.
Güvenirlik	Güvenilebilirlik denetimi	- Görüşme rehberlerindeki tüm sorular alan yazın taramasından sonra geliştirildi ve görüşme rehberlerine son hali pilot görüşme sonucunda oluşturuldu. - Veri analizinin yapılış şekli "Yöntem" bölümünde detaylı olarak açıklandı.
	Akran kontrolü	- Toplanan verilerin tamamı bir doktora öğrencisi tarafından kontrol edildi.
	Güvenilir yazı diline aktarım	- Ses kayıtları yazı diline aktarılırken araştırmacı tarafından birkaç kez dinlendi.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmada ele alınan probleme yönelik yapılan yüz yüze görüşmelerden toplanan verilerin içerik analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Yapılan görüşme sonucunda öğrencilere kendilerinin ya da arkadaşlarının siber aylaklık yapma durumları sorulduğunda iki öğrenci (S6 ve S7) dışındaki öğrenciler ders sırasında kendilerine verilen görev dışında internette vakit geçirdiklerini, ayrıca sınıftaki birçok arkadaşının da bu davranışı gösterdiğini de vurgulamışlardır. İki öğrenci ise derse sırasında sadece kendilerine verilen görevi yerine getirdiklerini, ancak öğretim elemanının kendilerini serbest bıraktıklarında internette gezindiklerini dile getirmişlerdir. Bu konuda bazı öğrencilerin görüşleri şöyledir;

GN_S1: "Bazen o konuyu yapmak istemiyorum başka şeyler yapmak istiyorum. Kafamı dağıtmak istiyorum. O anda yapılabilecek en iyi şeyde internete girmek oluyor.... Onun dışında çevremde de gözlemliyorum."

GN_S4: "Evet görüyorum. Genelde ders dışında kendi ilgilerini çeken sitelerle ilgileniyorlar."

GN_S5: "İtiraf etmek gerekirse evet başka sitelere giriyorum. Ancak sadece ben değil, arkadaşlarımda giriyor. "

GN_S6: "Ben uğraşmıyorum, ama arkadaşlarım var. Ancak hoca serbest bırakırsa girerim."

GN_S7: "Ben dersi dinlerim, ancak başka etkinliklerle uğraşanlar var."

Yapılan gözlemlerde bu ifadeleri doğrular nitelikte olduğunu göstermiştir. Gözlem kayıtlarına baktığımızda; öğrencilerin çalışma esnasında belgeyi açıp, şöyle bir baktıktan sonra, interneti açıp bir haber sitesine girdiği (*GÖZN_S3) ve* soruları çözme esnasında son

soruya geldiğinde interneti açtıkları ve epostalarına bakmaya başladıkları; aynı anda da bir müzik grubunun internet sayfasını açtığı (*GÖZN_S4*) gözlemlenmiştir.

Öğrencilere siber aylaklık yapıp yapmadıkları sorulduktan sonra derste verilen bir görev dışında internette başka etkinlikler uğraşmanın kabul edilebilir bir durum olup olmadığını sorulmuştur. Bu soruya tüm öğrenciler (10 öğrenci) kabul edilebilir bir durum olarak görmediklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilere kendilerinin ve arkadaşlarının siber aylaklık yapma durumları konusundaki düşüncelerini yukarıdaki gibi ortaya koyan öğrencilerin, bu davranışların nedenlerine yönelik düşünceleri sorulmuştur. Öğrencilerden alınan bilgiler doğrultusunda toplam beş tema altında toplanabileceği düşünülmüştür. Tablo 5'te görüşme sonucunda ortaya çıkarılan temaların sıklıkları yer almaktadır.

Tablo 5. Kodlama Sıklıkları

Tema	Sıklık
Motivasyon	43
Ortam	9
Öğretmen	13
Derse hedeflenme	24
Zaman	2

Motivasyon: Motivasyon insan davranışlarını önemli ölçüde etkileyen, yönlendiren ve davranışa neden olan bir faktördür. Öğrenciler ders sırasında internette başka etkinliklerle uğraşma nedenlerinden birini motivasyon eksikliğinden kaynaklı sorunlar olarak belirtmişlerdir. Bu doğrultuda öğrenci görüşlerine bakılırsa;

GN_S1: "Konuların sıkıcı olduğunu düşünüyorlardır."

GN_S3: "Aklınıza bir şey geliyor merak ediyorsunuz ve motivasyonunuz bozuluyor tabi ki."

GN_S2: "Derste önce şunu yapmalısın denildiğinde bir zorunluluk verildiğinde öğrencide psikolojik olarak sıkılma oluştuğunu düşünüyorum. O anda ilgisini başka şeye vermek istiyor öğrenci. Bu yüzden internet onlar için en çekici şey oluyor."

GN_S3: "Merak ediyorlar, acaba birileri yeni bişiler yazmış mı? diye."

GN_S3: "Bazı dersler beni kendine çekmiyor. Çünkü ilgi alanım değil. Bir de üstüne bu derslerde başarı gösteremedikçe demotive oldum. Dolayısıyla bu derslerde çok sıkılıyorum ve internete yöneliyorum."

GN_S8: "hem dersi dinleyip hem de bu işlerle uğraşabilecek kadar kafalarını verebiliyorlardır belki."

GN_S9: "O anki ruh haliyle ilgili. Bir anda ilgin azalıyor, başka şeylerle uğraşma istediği duyuyorsun."

Ortam: Bilgisayar laboratuvarları, ortam gereği öğrencinin kendi sorumluluklarını aldıkları ve öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinde aktif rol almaları gereken ortamlardır(Chen, 2002). S1 öğrencisi laboratuar ortamlarını sıcak ve basık ortamlar olarak tanımlamış ve bu ortamların onun dersi dinlemesini engellediğini belirtmiştir. Diğer öğrenciler ise çevrelerinde internete giren arkadaşlarını gördüklerinde kendilerinin de internete girme istediği duyduklarını belirtmişlerdir.

GN_S1:"Beni laboratuvar ortamı, sıcak basık ortamlar sıkıyor, odaklanamıyorum. Bu ortamlarda ders dinleyemiyorum."

GN_S1: "Bi arkadaşım bişey açmış, gözüm kayar merak ederim. Bende girip bi bakayım derim."

GN_S3: "Biri bir şeye bakarken aaa bu ne bende bakayım diyebiliyorsunuz. "

Ders öğretmeni: Öğrencilerin kendilerini internette başka işler yapmaya iten nedenlerin sadece kendilerinden kaynaklanmadığını ders öğretmeninin de buna neden olabildiği belirtilmektedir. Bazen öğretmenin ders anlatımının çok monoton olduğunu, belli kurallarının olmadığını, öğretmenini sevmediğini bu sebeple derste sadece yoklama olduğundan geldiklerini belirtmişlerdir.

GN_S3: "Dersin monotonloşmaya başladığında giriyorlar olabilir, tek düzey bir anlatım varsa mesela. Çünkü öğrencinin belli bi dk sı var ders dinlemek için. O yüzden mutlaka dersi farklılaştırmak gerekiyor."

GN_S5: "Hocayı sevmiyor olabilir. Tamamen yoklamada buradayım demek için geliyorlar."

GN_S4: "Öğretmenden de kaynaklı eksiklik olabilir. Anlatım şekli mesela ya da tavırları."

GN_S5: "Hocanın kızmayacağını düşündüklerinden giriyor olabilirler."

GN_S6: "İletişimi yoktur öğretmenin."

GN_S6:" Öğretmenin verdiği tepkiye göre değişir. Eğer öğretmen daha hoşgörülüyse öğrenci bu insiyatifi kullanıyorlar, daha sert ise korkuyorlar."

Derse hedeflenme: Betoret (2007), derse veya ders içerisindeki yaşantılara olumsuz bir yaklaşım sergileyen öğrencilerin, dersin hedeflerine ulaşma noktasında hedeflenen seviyeye ulaşmaları zorlaşır. Bu konuda öğrenci görüşlerine baktığımızda öğrencilerin bazılarının derslere daha pragmatik yaklaştıkları görülmüştür.

GN_S1: "Bu konunun benim ne işe yarayacak diye düşünmeleri."

GN_S1: "İlgi çekici olmalı ders, yani bana yarar getiriyorsa ilgimi daha çok çeker. Bana bir şey katacağını düşünmüyorsam, dersle ilgilenmem zorlaşıyor."

GN_S2: "Bazı derslerin öğretmenlikte kullanılacağını düşünmüyorum."

GN_S4: "Dersin bana bir şey katacağını düşünmediğimden, kaybedeceğim şeyin olduğunu düşündüğümde başka şeylere yönleniyorum daha keyifli oluyor."

Bazı öğrencilerin kendilerine olan özgüvenlerinin fazla olduğu söylenebilir. Dersi dinlemeden ya da verilen görevleri yapmadan da konuyu anlayabileceklerini vurgulamışlardır:

GN_S4: "Ben dinlemediğim o dersleri daha sonrasında kendim çalıştığımda o notu alabileceğimi düşünüyorum."

GN_S2: ".... bildiğin konuların olması insanı sıkıyor."

GN_S8: "Zaten ders notları var diye düşünüyor olabilirler"

Dersle ile ilgili problemleri ya da sıkıntıları olduğunda siber aylaklık yaptıklarını belirten öğrenciler ise şunları söylemişlerdir:

GN_S2: "Konsantre olamıyorlardır, adapte olamıyorlardır."

GN_S5: "Dersi zaten sevmiyordur."

GN_S6: "Beceremediğiniz bir dersi öğrenmek de zorlaşıyor bu da dinlemesini zorlaştırıyor."

Zaman: İki öğrenci (S1 ve S6) verilen görevlerde bir zaman verilmemiş olmasının kendilerini o görevi yapmak için gayrete yöneltmediğini, onun yerine internette zaman geçirmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

GN_S1: "Öğretmen bazen ödevi verip evde bitirebilirsiniz diyor. O zaman sınıfta yapmak yerine evde yapmayı tercih ediyorum."

Sonuç

Siber aylaklık kavramı ilk olarak iş yerleri için tanımlanan bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Ancak önce bilgisayarın sonra internetin okullara getirilmesi ve eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla siber aylaklık davranışlarının eğitim-öğretim ortamlarında da ortaya çıktığı yapılan araştırmalar ve gözlemler görülmektedir. Phillips ve Reddie (2007), iş yerleri için siber aylaklık davranışlarının zamanın verimsiz kullanılması ve işçilerin görevlerini yerine getirmesinde sorun yarattığını belirtmişlerdir. Bu sebeple üniversite öğrencilerinin siber aylaklık yapma nedenlerini ortaya konulması eğitim-öğretim ortamlarına ortaya çıkacak sorunların önlenebilmesinde önemli olarak görülmektedir. Araştırma kapsamında öğrenciler ile görüşme yapılmış ve bir ders gözlemlenmiştir. Siber aylaklık öğrenci gözüyle değerlendirilmiş ve öğrencilere derste kendilerine verilen bir görev dışında internette zaman harcayıp, harcamadıkları sorulmuştur. Tüm öğrenciler ya kendilerinin ya da arkadaşlarının internette başka işlerle uğraştıklarını belirtmişlerdir. Nitekim King (2007), öğretim elemanlarına öğrencilerin siber aylaklık yapıp yapmadıklarını sormuş ve öğretim elemanları bu durumun yaşandığını dile getirmişlerdir. Bu sebeple iş yerleri için tanımlanmış

olan siber aylaklık kavramının eğitim ortamları içinde kullanılabileceğini söylemek bu anlamda yanlış olmayacaktır.

Öğrenciler siber aylaklık yaptıklarını kabul etmişler ancak, siber aylaklık yapmanın kabul edilemeyeceğini belirtmişlerdir. Bu durumu bazı öğrenciler öğretmen gözüyle değerlendirirken, bazı öğrenciler öğrenci gözüyle değerlendirdikleri düşünülebilir. Öğretmen gözüyle bakan öğrenciler, böyle bir durumda kendilerini mutsuz hissedeceklerini, ders anlatmaya yönelik motivasyonlarının azalacağını belirtmişlerdir. Öğrenci gözünden bakan öğrenciler ise farklı nedenler ileri sürmüşlerdir. Öğrenciler dersten sıkıldıkları anda, ya da akıllarına bir şey takıldığında, bir şeyi merak ettiklerinde interneti kurtarıcı olarak gördükleri söylenebilir Öğrencilerin internette yaptıkları etkinliklerin başında video izleme ve paylaşma, fotoğraf ekleme, yorum yapma, haber alma olduğu düşünülürse, bu durumun sosyal ağların yaygınlaşmaya başlamasıyla arttığı söylenebilir (Garrett, ve Danziger, 2008).

İnternet, öğrencileri öğrenme sürecinden koparma konusunda rol oynamaktadır (Brubaker, 2006). Bandura (1986), öğrenmeyi kişisel, davranışsal ve çevresel etkilerin karşılıklı etkileşimi sonucu oluştuğunu belirtir. Bazı durumlarda davranışın ortaya çıkması bireysel faktörlerden kaynaklanırken, bir başka durumda çevresel faktörler, diğerinde başka davranışlar etkili olabilir. Yakın sosyal çevre ve iletişim araçları da bireyin siber aylaklık davranışlarında etkili olabileceği düşünülmektedir. Yapılan görüşme ve gözlem sonuçları da bu bilgi ile örtüşmektedir. Öğrencilerin çevrelerinde bulunan arkadaşlarından etkilendiği, onların yaptıkları ya da baktıkları şeylerin ilgilerini daha çok çektiği görülmektedir.

Verilen bir görev sonucu bir değerlendirme olması öğrencilerin göreve karşı ilgi ve alakalarının artmasını sağladığı belirtilmektedir(Michinov ve diğerleri, 2010). Nitekim bir öğrenci dışındaki tüm öğrenciler o ders saati içinde verilen görev için bir not alacaklarsa ilk olarak o görevi yerine getirmeye yönelik çabaya girecekleri konusunda görüş bildirdikleri görülmüştür. Bu durum ders saati içerisinde bitirilebilecek görevlerin verilmesinin önemini gösterdiği düşünülmektedir.

Laboratuarlar da birer sınıftır, ancak bir sınıf ortamı gibi bir düzene sahip olmadığından ve etkinlikleri yapmaları gereken bilgisayarların da internete bağlı olmasından dolayı, öğrencilerin internet ortamlarında kendilerine verilen görevlerin dışında başka şeylerle uğraşmalarını engellemek güç olabilmektedir. Özellikle, laboratuarlarda internet bağlantısının bulunması, öğrenciler için bir çeldirici rol üstlenebilir (King, 2007). Öğretmen laboratuarda ne kadar farklı önlem alırsa alsın, öğrencileri siber aylaklık yapmaktan vazgeçirmekte zorlanabilir. Chen (2002), sınıfta geçen bir ders ortamında öğrencilerin dersi dinlemesi, not tutması gibi durumlar içerirken, bir laboratuvar ortamında öğrenci bilgisayar üzerinde görevleri gerçekleştirebilmek için bilgiyi takip etmede bireyin etkin rol alması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin siber aylaklık yapma durumlarını en aza indirebilecek önlemlerin alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Görüşme ve gözlem sonuçlarından elde edilen veriler doğrultusunda siber aylaklık nedenlerini ders ile ilgili faktörler, motivasyon, ortam, öğretmen, derse hedeflenme ve zaman olarak beş tema altında toplanabileceği ortaya konulmuştur. Sonuç olarak alınabilecek önlemler belirlenirken bu beş faktörün dikkate alınabileceği önerilmektedir. Bu araştırma bir üniversite kapsamında yürütülmüştür, bu araştırmanın bir sınırlılığı olarak kabul edilebilir. İlköğretim ve ortaöğretim kısımlarında bu faktörlerin değişebileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırma sonucunda öğretmenlere ve konuyla ilgili araştırma yapacak araştırmacılar için şu öneriler sunulabilir:

Öğretmenler için:

- Bilgisayar laboratuarlarında uyulması gereken kurallar açıkça belirtilmeli ve öğrencilere duyurulmalıdır.
- Bilgisayar laboratuarında verilen görevlerin zamanına dikkat edilmelidir. Verilen görevler ya laboratuar saati içinde tamamının bitirilmesine ya da bir kısmının bitirilmesine yönelik planlanmalıdır.

Araştırmacılar için:

- Araştırmada veriler öğrenci algılarına dayalı olarak belirlenmiştir. Bu durumun netleştirilmesinde öğretim elemanlarının görüşlerinin daha ayrıntılı incelenmesi gereklidir.
- Bilgisayar laboratuvar dersleri sadece Eğitim Fakültesi'nde değil, üniversite çapındaki çeşitli bölümlerde de bulunmaktadır. Bu sebeple siber aylaklık davranışlarının tanımlanması ve genel profilin ortaya konulmasında üniversitedeki diğer bilgisayar laboratuar dersleri göz önüne alınarak bir çalışma oluşturulabilir.
- Öğrencilerin siber aylaklık davranışlarını önüne geçebilmek için bilgisayar laboratuarlarında hangi etkinliklerin yapılabileceğine ya da bilgisayar laboratuar yönetim yazılımları kullanılarak siber aylaklık yapma durumlarının ne derece engellenebileceğine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Bilgiyi takip etmede bireyin etkin rol alması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu sebeple çevre ile düzenlemelerin yapılmasının yanında ilk olarak öğrencilerin siber aylaklık ile ilgili hangi duyuşsal özelliklerin kazandırılması gerektiği incelenebilir.

Kaynaklar

Akkoyunlu, B. (2002). Öğretmen ve öğretmen adayları için eğitimde internet kullanımı. İstanbul: Ceren & BITAV Yayınları.

Anandarajan, M., Devine, P. & Simmers, C. (2004). A multidimensional scaling approach to personal web usage in the workplace. In M. Anandarajan & C. Simmers (Eds.), Personal web usage in the workplace: A guide to effective human resource management. Hershey, PA: Information Science Publishing. 09.11.2008 tarihinde http://books.google.com.tr/books?id=b0o_BuBuOcQC&pg=PA61&lpg=PA61&dq=A+multidimensional+scaling+approach+to+personal+web+usage&source=bl&ots=zQ3-Xgu_VP&sig=EoWSQRmZfaaRp4rixq3o0OEeGOk&hl=tr&sa=X&oi=book_result&resnum=5&ct=result#PPA63,M1 adresinden alınmıştır.

Bandura, A. (1986). Social Foundations of Thought and Action: A social Cognitive Theory. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.

Betoret, F. D. (2007). The influence of students' and teachers' thinking styles on student course satisfaction and on their learning process. *Educational Psychology*, 27(2), 219–234.

Blanchard, A. & Henle, C. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067–1084.

Brubaker, A. T. (2006). Faculty perceptions of the impact of student laptop use in a wireless ınternet environment on the classroom learning environment and teaching iınformation and library science. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kuzey Karolina.

Chang, M. K. & Law, S. P. M. (2008). Factor structure for young‟s internet addiction test: A confirmatory study. *Computers in Human Behavior*, 24(6), 2597–2619

Chen, C. S. (2002). Self-regulated learning strategies and achievement in an ıntroduction to ınformation systems course. Information Technology, *Learning, and Performance Journal*, 20(1), 11–23, 02.02.2011 tarihinde http://www.osra.org/itlpj/chenspring2002.pdf adresinden alınmıştır.

Cho, J & Trent, A. (2006). Validity in qualitative research revisited. *Qualitative Research*, 6(3), 319- 340.

Galluch, P. S. & Thatcher, J. P. (2006) Slacking and the Internet in the Classroom:A Preliminary Investigation. Proceedings of the Fifth Annual Workshop on HCI Research in MIS, Milwaukee, Wisconsin, Aralık 9.

Garrett, R, K. & Danziger, N. J. (2008). On cyberslacking: workplace status and personal internet use at work. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(3), 287–292.

Kalaycı, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Siber aylaklık Davranışları ile Öz-düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara.

Kavak, Y., Aydın, A., & Akbaba-Altun, S. (2007). *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982–2007)*. Yüksek Öğretim Kurulu Yayını No- 5. Meteksan A.Ş. ANKARA. ISBN: 987–975–7912–36–1.

King, B. J. (2007). Employee use of the internet and acceptable use policies in the academic workplace: Controlling abuse while creating culture. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, East Tennessee State Üniversitesi.

Lim, V. G. K. (2002). The IT way of loafing on the job: cyberloafing, neutralizing and organizational justice. *Journal of Organizational Behavior*, 23, 675–694.

McBride, J., Milligan, J. ve Nichols, J. (2006). Who‟s teaching the kids? Cyberslacking in the classroom. *Journal of College & Character*, 7(1). 21.02.2011 tarihinde http://collegevalues.org/pdfs/cyberslacking.pdf adresinden alınmıştır.

Michinov, N., Brunot, S., Bohec, O., Juhel, J. & Delaval, M. (2010). Procrastination, participation, and performance in online learning environments. *Computers & Education,* 1–10.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative datAanalysis: Asourcebook of new methods*. California: SAGE.

Ugrin, J. C., Pearson, J. M. & Odom, M. D. (2008). Profiling cyber-slackers in the workplace: demographic, cultural, and workplace factors'. *Journal of Internet Commerce*, 6(3), 75 -89.

Yıldırım, A. & Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. K. (1994). *Case study research: Design and methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage Publications.

Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The emerge of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & Behavior*, 1(3), 237–244.